עין משפט נר מצוה

סט א מיי׳ פי״ז מהל׳ שבת הלכה ט:

ע ב מיי׳ שם הלכה ז סמג עשין דרבנן א טוש״ע א״ח סי׳ שסג סעיף כו:

עא ג ד מיי׳ שם הלכה ח טוש״ע שם סעיף כז:

◆

מוסף רש״י

וקורה משום היכר. קורה שתיקנו חכמים למבוי משום היכר בעלמא הוא, דלא ליתי למישרי רה״ר (לעיל ה.) **דליחזו** אינשי ולידעו דתקנתא עבוד ולא ליתי לאיחלופי ברה״ר (לעיל ג.). **יתר על כן אמר ר׳ יהודה.** לעיל מיניה איירי בבונה עלייה מבית לבית שבשני צידי רה״ר וכן גשרים המפולשין לרה״ר, דשרי ר׳ יהודה לטלטולי תותיה משום פי תקרה יורד וסותם, בפרק כל גגות העיר (לקמן צה.) וקאמר בברייתא יתר על כן, אפילו היכי דליכא פי תקרה, הואיל ואיכא שתי מחיצות מעלייתא, מחיצת הבית מכאן ומחיצת בית השני מכאן, סגי בתקנתא פורתא (לעיל ו.). **מי שיש לו שני בתים בשני צידי רה״ר.** זו כנגד זו, **עושה לחי מכאן ולחי מכאן.** בשתי פאות של אחד מן הבתים להיכר בעלמא, דקסבר ר׳ יהודה ב׳ מחיצות הוו רה״י מדאורייתא והא איכא שתי מחיצות של ב׳ בתים (שבת ו.). **ובתים וחצרות פתוחים לתוכו.** שני בתים פתוחים לשתי חצרות, שתים לכל חצר, ושתי חצרות פתוחות למבוי (שבת קלא. ולקמן עד.) **בתים** פתוחין לחצירות וחצירות למבוי, שכן היה דרכן שאין בתים פתוחין אלא לחצריהן, וכל חצר האמור בהש״ס ובמשנה אינו אלא לפני הבית, אבל שאחורי הבית מוקצה או רחבה קרי ליה (לעיל ה.).

◆

רב נסים גאון

אמר ליה רב הכי אמר חביבי. ותמצא בירורו בפרק אור לארבעה עשר בתחילת מסכת פסחים רב בר אחוה דר׳ חייא ובר אחתיה הוא. ובבבא בתרא בפרק חזקת הבתים תמצא גם ההוא גברא דהוה דר בקשתא בעליתא אתא לקמיה דר׳ חייא אמר ליה אי אית לך סהדי דדר בה איהו מיקמך אפי׳ חד יומא מוקימנא לה בידך ואי לא לא, אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי.

◆

רבינו חננאל

ושנינן בחצר דאית לה גידודי שהן כמו לחיים. אמר רב יהוד׳ מבוי הראוי לשיתוף ,פי׳ כגון מבוי מפולש ועשה בראשו האחת דלת ובראשו האחרת לחי או קורה, לפיכך ראוי הוא עכשיו לשיתוף. אם הכשירו בלחי, הלחי במקום מחיצות חשוב, ונמצא בו ד׳ מחיצות לפיכך הזורק מרשות הרבים לתוכו חייב. אבל הכשירו בקורה שהיא משום הכר ואין בו אלא שתי מחיצות ודלת הזורק לתוכו פטור. וכן אמר רבה לחי משום מחיצה וקורה משום הכר. ורבא אמר אחד זה ואחד זה משום הכר. ואקשינן לרבא מיהא הזורק למבוי יש [לו] לחי חייב, (אין לו חייב) אין לו לחי פטור. מאי לאו יש לו [לחי] הכשירו בלחי, אין לו לחי אין הכשירו בלחי אלא בקורה, קשיא לרבא. ומשני רבא הכי קתני מבוי שיש לו ג׳ מחיצות ואינו מחוסר אלא לחי, והכשירו עכשיו בלחי חייב, אבל מחוסר לחי ומחיצה פטור. איני דמבוי שיש לו ב׳ מחיצות הכשירו בשתי ראשין בלחיים או בקורות פטור, והתניא יתר על כן א״ר יהוד׳ מי שיש לו שני בתים משני צידי רשות הרבים עושה לחי מיכן ולחי מיכן כו׳. ומשני קסבר ר׳ יהוד׳ שתי מחיצות דאורייתא. אמר רב יהוד׳ אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו ניתר בלחי משהו, וגם אינו ניתר בקורה, מ״ט כיון שארכו כרחבו הוה ליה כחצר, וחצר אינה ניתרת בלחי אלא בפס ארבעה. אמר רב נחמן נקיטינן איזוהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו ובתים וחצירות פתוחין לתוכו. ואיזוהו חצר שניתרת בפס ארבעה כל שמרובעת ואפילו עגולה, לאפוקי אריכא וקטינא, ואפילו ארכה יתירה על רחבה משהו. פיסקא, משום ר׳ ישמעאל א׳ תלמיד אחד בפני ר׳ עקיב׳ כו׳.

הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי: אמר רב יהודה מבוי שלא נשתתפו בו הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור מתקיף לה רב ששת טעמא דלא נשתתפו בו הא נשתתפו בו אפילו הכשירו בקורה נמי חייב וכי כבר זו עשה אותו רשות היחיד או רשות הרבים והתניא חצירות של רבים ומבואות שאינן מפולשין בין עירבו ובין לא עירבו הזורק לתוכן חייב אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה מבוי שאינו ראוי לשיתוף א הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור ° אלמא קסבר א לחי משום מחיצה וקורה משום היכר וכן אמר רבה לחי משום מחיצה ב וקורה משום היכר ° ורבא אמר אחד זה ואחד זה משום היכר איתיביה רבי יעקב בר אבא לרבא הזורק למבוי יש לו לחי חייב אין לו לחי פטור הכי קאמר אינו צריך אלא לחי הזורק לתוכו חייב לחי ודבר אחר הזורק לתוכו פטור איתיביה ג יתר על כן אמר רבי יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צידי רשות הרבים עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך התם קסבר רבי יהודה שתי מחיצות דאורייתא אמר רב יהודה אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו ניתר בלחי משהו אמר רב חייא בר אשי אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו ניתר בקורה טפח אמר רבי זירא כמה מכוונן שמעתא דסבי כיון דארכו כרחבו הוה ליה חצר וחצר אינה ניתרת בלחי וקורה אלא בפס ארבעה אמר רבי זירא אי קשיא לי הא קשיא לי ליהוי האי לחי כפס משהו ונשתרי אישתמיטתיה הא דאמר ר׳ אסי אמר ר׳ יוחנן פסי חצר צריכין שיהא בהן ארבעה ד אמר רב נחמן ב נקטינן איזהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו ה ובתים וחצרות פתוחים לתוכו ג ואיזו היא חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה אלא בפס ארבעה כל שמרובעת אין עגולה לא הכי קאמר ד אי ארכה יתר על רחבה הוה ליה מבוי ומבוי בלחי וקורה סגיא ואי לא הוה לה חצר וכמה סבר שמואל למימר עד דאיכא פי שנים ברחבה אמר ליה רב הכי אמר חביבי אפילו משהו: משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד כו׳:

ר״ע

דאית ליה גידודי. מה שנשאר מן הפרצה בגובה עשרה אבל הים כיסהו: **הכשירו בלחי.** תיקנו בלחי: **הזורק לתוכו.** מרשות הרבים: **חייב.** דקסבר לחי משום מחיצה: **הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור.** דקורה משום היכר וקסבר ארבעה מחיצות דאורייתא בין לקולא בין לחומרא: **חצירות של רבים.** שפתוחין בתים הרבה לחצר ואוסרים בני הבתים זה על זה שאין יכולין להוציא מן הבתים לחצר בלא עירוב מפני שהבית רשות מיוחדת לו וחצר רשות חבירו מושל בה ונמצא מוציא מרשות לרשות ורבנן גזור שלא להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד גזירה דילמא אתי לאפוקי מרשות היחיד לרשות הרבים אבל בחצר מותר לטלטל בה כדאמרינן במסכת שבת בפ׳ רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי כו׳ (דף קל:): **שאינו ראוי לשיתוף.** מפולש: **לחי משום מחיצה.** וקסבר שלש מחיצות דאורייתא: **הזורק למבוי כו׳.** אלמא לחי משום מחיצה: **אינו צריך אלא לחי.** שאינו מפולש: **חייב.** ואע״ג דלית ליה לחי דשלש מחיצות דאורייתא: **לחי ודבר אחר.** צורת הפתח כתורת מפולש: **הזורק לתוכו פטור.** ואע״ג דעבד לחי: **יתר על כן.** לעיל מיניה איירי בבונה עלייה על גבי שני בתים בפ׳ כל גגות (לקמן צה.): **לחי מכאן כו׳.** ° אלמא לחי משום מחיצה ואפילו רבנן לא פליגי עליה אלא ברשות הרבים אבל במבוי מפולש לא: **שתי מחיצות.** של שני בתים לבד הלחיים והלחיים דקא מצריך ר׳ יהודה משום היכר בעלמא: **בלחי משהו.** אלא בפס ארבעה כחצר: **בקורה טפח.** כשאר מבוי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: **כמה מכוונין.** לסייען הוא בא: **ובתים וחצירות.** שתי חצירות פתוחות לתוכו ובית פתוח לכל חצר שכן היו דירותיהן לפני כל בית היה חצר: **עגולה לא.** בתמיה. משום דעגולה היא משתריא בלחי משהו: **ואי לא הויא לה חצר.** ובעיא פס. והאי מרובעת לאו למעוטי עגולה אתא אלא למעוטי ארכה יתר על רחבה: **וכמה.** יהא אורכה יותר דנפקא לה מדין חצר ומשתריא בלחי משהו: **עד דאיכא פי שנים.** הואיל וחצר היתה לא נפקא מדינא עד דאיכא פי שנים: **חביבי.** ר׳ חייא שהוא אחי אביו ואמו של רבו (ו):

רבי

הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי. פירש רש״י אבל הים כיסהו וקשיא דמכל מקום מאי שנא דלענין טלטול חשיבי מחיצות ולענין מילוי לא חשיבי וי״ל דהכי פירושו מילוי הוא דלא ממלינן פירוש דאסור לטלטל (א) מבית לחצר ונקט מילוי משום דעיקר תשמיש מחצר לבית הוא המילוי אבל טלטולי הוא דמטלטלין בחצר ואמאי כו׳ ומשני דאית ליה גידודי וניכרת מחיצה לבני חצר ולבני בית שהם רחוקים אינה ניכרת ועירובי מיא ומשום הכי אסור וקשה דבפרק כיצד משתתפין (לקמן ד׳ פו.) משמע דאתי שפיר דלא בעינן שיראו ראשי קנים אי לאו ° משום דרב יהודה קפיד אערובי מיא והשתא הך ברייתא נמי סברה הכי ויש לומר דהוה מצי למימר וליטעמיך וריב״ן מפרש דמיירי בחצר שנפרצה מערב שבת והמים באו בשבת וקאמר הכא במאי עסקינן דאית ליה גידודי ולהכי מטלטלין דשבת הואיל והותרה הותרה אע״ג דהשתא אין המחיצות ניכרות אבל למלאות מן המים שבאו בשבת לא שייך הואיל והותרה הותרה ורשב״ם ור״ת פירשו דאית ליה גידודי [שיש גדודים] גבוהים עשרה ליס (ב) בתוך החצר ולכך מטלטלין בחצר אבל למלאות מן המים אסור דמקום המים נפרץ במלואו לים והים הוי כרמלית (ג) ואין לחוש שמא יעלה הים שרטון שגדודים גבוהים יותר או שהם רחוקים משפת הים ביותר הרבה והשר מקוצי מפרש דהכי פירושו מילוי הוא דלא ממלינן הוא הדין טלטול ונקט מילוי משום דקתני בברייתא אין ממלאים אבל טלטולי מטלטלין אם הלכו להם המים ואמאי וכו׳ דאית ליה גידודי ולהכי שרי בשאין המים אבל כשיש המים ומחיצה אינה ניכרת ועירובי מיא אסור וא״ת ואמאי אסור הכא למלאות והא קתני בתוספתא (פ״ו) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאים הימנה בשבת אלא אם כן עשה מחיצה גבוה עשרה למטה מן המים ואע״פ שהמים צפין על גבה אלמא אף על גב דאין מחיצה ניכרת ממלאין הימנה ושמא יש לומר דהתם שהמחיצות עשויות לשם מים עדיפי מגידודי דהכא וריצב״א פירש כרש״י דאית ליה גידודי אבל הים כסהו ולהכי לא ממלינן דילמא אזיל דלי לאידך גיסא חוץ לחצר וטעמא דעירובי מיא אין אסור אלא משום דילמא אזיל דלי לאידך גיסא ולא משום דאין המחיצות ניכרות ובעשר דהוי כפתח לא חיישינן דאיכא היכרא אבל טלטולי מטלטלין אע״ג דאין מחיצות ניכרות והשתא אתי שפיר ההיא דתוספתא ז):

איתיביה יתר על כן. ° ואפילו רבנן לא (ד) אסרי אלא דמדרבנן בעו שלש מחיצות גמורות:

כמה מכוונים כו׳ אלא בפס ארבעה. אית דלא גריס ארבעה משום דהשתא סלקא דעתיה דרבי זירא דסגי בפס משהו ואין לחוש דמשום מסקנא נקט ארבעה:

להוי כפס משהו ולישתרי. ואף על גב דרבי זירא גופיה קאמר לעיל מרוח אחת בארבעה לבתר הכי שמעה:

ובתים וחצירות פתוחים לתוכו. שתי חצירות למבוי ושתי בתים לכל חצר וחצר והכי איתא בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת ד׳ קלא.) ואם תאמר חצר שאינה מרובעת היכי משתרי בלחי וקורה הא אין בתים וחצירות פתוחים לתוכה ואין לומר דלחצר דיש בה דיורין לא בעי בתים וחצירות אבל מבוי דרחוק מדיורין שחצר מפסיק בין הבתים למבוי משום הכי בעינן דיורין מרובין שתי חצירות ושני בתים לכל חצר דהא בפרק הדר (לקמן ד׳ עג:) אמר רב אין מבוי ניתר בלחי וקורה כו׳ ושמואל אמר אפילו בית אחד וחצר אחת ופירש רש״י התם בית אחד במבוי בלא חצר וחצר אחת עם הבתים וכיון דטעמיה דרב משום דיורין רב נמי מודה כיון דאיכא בית במבוי אפילו ליכא שום חצר דשרי בלחי וקורה וכפי׳ הקונטרס צריך לפרש דאין לפרש בית אחד וחצר אחת היינו בית אחד בחצר דהא קאמר רבי יוחנן התם אפילו חורבה וקאמר בתר הכי דלא חיישינן דלמא אתי לאפוקי מנא דבתים לחורבה משמע דלא בעי למימר חורבה שבחצר דאם כן ליכא בתים אלא חורבה בלא חצר קאמר והכי נמי לשמואל דאמר אפילו בית אחד וחצר אחת ונראה לפרש משום דמבוי קרוב לרה״ר יותר מחצר בעי בתים וחצירות:

על

מסורת הש״ס

א) וא״ת והיכא ס״ד דלחי משום מחיצה הא אגמרי׳ רחמנא למשה לא תפרוץ רובא ושמא במחיצה ג׳ או ד׳ לא אגמריה [ת״י], ב) [לעיל ג. וש״נ], ג) שבת ו. קיז. לעיל ו. לקמן כב. נט: צה., ד) לעיל ה., ה) [שבת קלא. וש״נ], ו) [פסחים ד.], ז) ואע״ג דהכא אמר דבית [נלע״ל דבי״א [והוא ר״ת בי׳ אמות] וכן לקמן נלע״ל כן. חזו״א] אין צריך כלום והתם בעינן אפילו בית שיראו ראשי קנים התם משום דנראה כממלא מרשות חבירו ועוד דאיכא למיחש דילמא אזיל דלי לאידך גיסא וגם נפרץ במילואו וההיא דתוספ׳ איירי בענין דליכא למיחש דילמא אזיל דלי לאידך גיסא [ת״י],

◆

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה הכא וכו׳ פירו׳ דאסור לטלטל מחצר לבית ונקט מילוי: (ב) בא״ד גבוהים עשרה לים עצמו בתוך החצר וכו׳: (ג) בא״ד ואין לחוש. נ״ב עיין בדף ח ע״א: (ד) ד״ה איתביה וכו׳ רבנן לא אמרי אלא:

◆

גליון הש״ס

גמ׳ אלמא קסבר לחי משום מחיצה וקורה משום היכר. עי׳ לעיל ח ע״ב תוד״ה מניח ולקמן דף פו ע״א תד״ה קורה: גמ׳ ורבא אמר אחד זה ואחד זה. עיין בהרא״ש פ״ק דסוכה סי׳ ט: רש״י ד״ה לחי מכאן. אלמא לחי משום מחיצה. ק״ל הא הקושי׳ לכ״ע דמדברי ר״י מוכח דאפילו קורה משום מחיצה. ויש לדחוק דלענין קורה ברייתא דלעיל דקתני זורק לתוך מבוי יש לו לחי חייב משמע דווקא לחי ולא קורה פליג בזה עלה ר״י אבל לענין לחי לא מצינו מאן דפליג: תד״ה הב״ע. משום דר״י קפיד אערובי מיא. לא זכיתי להבין דעירובי מיא שייך בבור שבין ב׳ חצירות דמים שבצד השני בא לכאן דרך המחיצה ואסור לשאוב דשבתו בחצר חבירו ואסור להביאם לביתו. אבל הכא מה בכך דשבתו בכרמלית הא עתה שבאו תוך החצר נעשה רה״י גמורה ואינו עוקר מכרמלית. אם נבא לדון כיון דבבית לא מנכרא מחיצות הוי כליתנייהו למחיצה א״כ גם בלא טעמא דעירובי מיא אסור דמים שבחצר נפרצו למקום האסור לה וא״כ ענין עירובי מיא לא שייך הכא כלל וה׳ יאיר עיני: תד״ה איתיביה. ואפי׳ רבנן כו׳. תמוה לי הא מצינו מאן דפליג על ר״י בברייתא פ״ק דשבת דף ו׳ זהו רה״י גמורה ואמרי׳ עלה ואמאי קרי לה גמורה וכו׳ אבל לזרוק מודו קמ״ל הרי מברייתא זו מוכח או דרבנן דר״י פליגי עלה אפי׳ לזרוק או דעכ״פ הך ברייתא פליג עלה ובפשטא דמלתא דמכח הברייתא שמעי׳ דרבנן פליגי עליה אפי׳ לזרוק וא״כ איך כתבו ואפילו רבנן וכו׳ ומאי פריך הש״ס וצ״ע: